

PRAKSISOVERSIGT · MENNESKERETTIGHEDER

Praksisoversigt over EMRK artikel 3 (umenneskelig behandling)

Alvorstærskel, streng nødvendighed og statens positive og procedurelle pligter

Version 2 Opdateret 16. jul. 2026 27 afgørelser · 2008–2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

EMRK artikel 3 indeholder et absolut og undtagelsesfrit forbud mod tortur og umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf, men bestemmelsen aktiveres først, når en behandling overstiger en høj alvorstærskel. Dansk praksis viser et konsekvent mønster: over for personer under myndighedernes fulde kontrol – frihedsberøvede, tvangsindlagte og detentionsanbragte – skal enhver fysisk magtanvendelse være *strengt nødvendig*, og tvang må hvile på en konkret, aktuel og påviselig fare, ikke på en latent risiko. Ved udlevering og udsendelse kræves konkrete, individuelle og troværdige garantier eller en ekstraordinært kvalificeret helbredsrisiko, før forbuddet spærrer. Krænkelser kompenseres med godtgørelse efter erstatningsansvarslovens § 26 udmålt med udgangspunkt i Menneskerettighedsdomstolens niveau.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Forbuddet i EMRK artikel 3 er absolut og undtagelsesfrit – offerets egen adfærd er irrelevant ved bedømmelsen af, om der foreligger en krænkelse.
- 02** Behandlingen skal overstige et minimum af intensitet; vurderingen beror på de samlede virkninger, herunder varighed, fysiske og psykiske følger samt offerets køn, alder og helbredstilstand.
- 03** Artikel 3 omfatter kun lidelse, der rummer mere end det element af smerte og ydmygelse, som er en uundgåelig følge af lovlig anholdelse, fængsling eller afsoning.
- 04** Enhver fysisk magtanvendelse over for en frihedsberøvet, som ikke er strengt nødvendiggjort af den pågældendes egen adfærd, reducerer den menneskelige værdighed og er i princippet en krænkelse af artikel 3 (Bouyid-standard).
- 05** Straffuldbyrddelseslovens § 62 er ved lov nr. 727 af 20. juni 2025 ændret fra 'nødvendigt' til 'strengt nødvendigt' netop for at ensrette ordlyden med Menneskerettighedsdomstolens praksis i El-Asmar mod Danmark.
- 06** Peberspray er ifølge lovgiver et magtmiddel med særlig farlighed, og strengt nødvendig anvendelse forudsætter som udgangspunkt en forudgående advarsel og at anvendelsen ikke kunne være undgået ved bedre planlægning.

- 07 Danmark blev i El-Asmar mod Danmark dømt for krænkelse af artikel 3, fordi efterforskningen af fængselsbetjentes pebersprayanvendelse i en observationscelle var ineffektiv – den procedurelle pligt er selvstændig.
- 08 Tvangsfiksering efter psykiatrilovens § 14 kræver en konkret, aktuel og påviselig fare; det kræves ikke, at faren har manifesteret sig i en skadevoldende handling, men en latent risiko er ikke tilstrækkelig.
- 09 Tvangsfiksering må kun anvendes kortvarigt og kan kun undtagelsesvis udstrækkes ud over nogle få timer, når hensynet til liv, førlighed eller sikkerhed tilsiger det – med skærpede eksterne lægelige efterprøvelser efter 24 og 48 timer.
- 10 Nøgenvisitation af en detentionsanbragt uden tilstrækkeligt konkrete grunde krænker artikel 3, og Højesteret fastslog dette ved dom af 22. maj 2025.
- 11 Godtgørelse for artikel 3-krænkelser ydes efter erstatningsansvarslovens § 26 sammenholdt med EMRK artikel 13 og udmåles skønsmæssigt under hensyn til Menneskerettighedsdomstolens praksis efter artikel 41.
- 12 Udlevering er udelukket efter udleveringslovens § 6, stk. 2, hvis der er fare for tortur eller umenneskelig eller nedværdigende behandling – og diplomatiske garantier er ikke i sig selv tilstrækkelige, når pålidelige kilder rapporterer om en udbredt myndighedspraksis i strid med artikel 3.
- 13 Garantier skal være så konkrete og individuelle, at de reelt eliminerer risikoen; garantier, der ikke sikrer, at den pågældende aldrig er alene i modtagerstatens politis varetægt, er utilstrækkelige.
- 14 Udsendelse af alvorligt syge rammes kun i helt ekstraordinære tilfælde – konventionen kan dog finde anvendelse, selv hvor udsendelsen ikke medfører en umiddelbar dødstrussel, hvis den udsætter den pågældende for meget betydelig lidelse og alvorlig forringelse af levetiden.
- 15 Artikel 3 og artikel 8 har forskellige tærskler: i Savran mod Danmark fandt EMD krænkelse af artikel 8, men enstemmigt ingen krænkelse af artikel 3, da der ikke var konkrete og dokumenterede holdepunkter for systematisk mishandling eller behandlingssvigt i modtagerstaten.
- 16 En artikel 3-klage om udsendelsesrisiko afvises, hvis nationale retsmidler ikke er udtømt – asylsagen skal være færdigbehandlet i Flygtningenævnet først.
- 17 Staten har positive forpligtelser til at beskytte sårbare mod mishandling fra private, men ansvaret indtræder kun, hvor myndigheden vidste eller burde have vidst om en reel og umiddelbar risiko – danske domstole har i flere sager frifundet kommuner trods kendskab til vold i hjemmet.
- 18 Børn udgør efter Menneskerettighedsdomstolens praksis en særlig sårbar gruppe ved vurderingen af, om artikel 3 er krænket.
- 19 Ved generelle opholds- og afsoningsforhold er det den samlede virkning af begrænsningerne – herunder varigheden – der er afgørende, og ombudsmanden har ikke kunnet afvise, at forholdene for personer på tålt ophold med tiden kan blive konventionsstridige.

- 20** Myndighederne skal ex officio inddrage EMRK i konkrete afgørelser; en myndighed kan ikke afvise at medinddrage konventionen med henvisning til, at loven må formodes at være i overensstemmelse med gældende ret.

§ 1 Det absolutte forbud og den høje alvorstærskel

EMRK artikel 3 er kortfattet og kategorisk:

Ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Bestemmelsen er inkorporeret i dansk ret og indeholder ingen undtagelses- eller afvejningsklausul. Folketingets Ombudsmand har gentagne gange sammenfattet retstilstanden, senest i [2024-14 om tilsynsbesøg på Udrejsecenter Kærshovedgård](#):

Der foreligger en betydelig praksis fra bl.a. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol om anvendelsen af artikel 3, men der kan ikke af denne praksis udledes et entydigt kriterium for, hvornår en behandling eller straf er omfattet af artikel 3, herunder som "nedværdigende". Svaret beror på en bedømmelse af de samlede virkninger af de omstændigheder, hvorunder behandlingen eller straffen har fundet sted, herunder dens tidsmæssige udstrækning og konsekvenser, og på den person, som udsættes for behandlingen eller straffen.

Det absolutte forbud kombineres altså med en **relativ tærskel**. To præciseringer er gennemgående i ombudsmandens udtalelser, jf. [2018-18 om Udrejsecenter Kærshovedgård](#):

- Behandlingen skal overstige **et vist minimum af intensitet**. En person kan således behandles på en ubehagelig, unødigt krænkende eller endog efter national ret ulovlig måde, uden at dette er tilstrækkelig alvorligt til at være omfattet af bestemmelsen.
- Behandlingen anses kun for omfattet, hvis den rummer **mere end det element af smerte, lidelse og ydmygelse, som er en uundgåelig følge af lovlig behandling eller straf**, f.eks. i forbindelse med anholdelse, fængsling eller afsoning af frihedsstraf.

I [2019-6 om danske politibetjentes forpligtelser under tvangsudsendelse](#) redegør ombudsmanden for de bærende elementer: i vurderingen indgår behandlingens varighed, de fysiske og psykiske indvirkninger på offeret og eventuelt tillige offerets køn, alder og helbredstilstand, jf. **Bouyid mod Belgien** (dom af 28. september 2015), præmis 86. Absoluthedens praktiske konsekvens beskrives samme sted:

Forbuddet i artikel 3 er absolut. Det indebærer bl.a., at offerets adfærd er irrelevant ved bedømmelsen under artikel 3, jf. f.eks. dom af 15. november 1996, Chahal mod Storbritannien, præmis 79.

Artikel 3 rummer desuden en **positiv forpligtelse**: sammenholdt med EMRK artikel 1 har staten pligt til at træffe foranstaltninger med henblik på at sikre, at personer under statens jurisdiktion ikke udsættes for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling. Endelig gælder, at forvaltningen **ex officio** skal inddrage de menneskeretlige forpligtelser ved retsanvendelsen i konkrete sager; ombudsmanden har fastslået, at det er uforeneligt med forvaltningens almindelige forpligtelser, hvis et nævn generelt anser sig for ubundet af at medinddrage konventionen, jf. [Myndigheders pligt til at inddrage menneskeretlige bestemmelser](#).

Tvangsfiksering i psykiatrien: kravet om konkret, aktuel og påviselig fare

§ 2

Tvang i psykiatrien er den mest intensive fredstidsudøvelse af statslig magt over for en sårbar person, og regelsættet er bygget op om artikel 3-lignende garantier. [Psykiatrilovens § 2](#) fastslår som formål, at tvangsanvendelse skal udføres "med respekt for patienten og dennes værdighed", og at **tvang aldrig må erstatte omsorg, behandling og pleje**. Mindste middels princip i [§ 4](#) kræver, at tvang ikke benyttes, før alt er gjort for at opnå frivillig medvirken, at indgrebet står i rimeligt forhold til formålet, og at tvang udøves "så skånsomt som muligt".

[Psykiatrilovens § 14](#) opregner udtømmende midlerne – bælte, hånd- og fodremme samt handsker – og betingelserne:

Tvangsfiksering må kun anvendes kortvarigt og i det omfang, det er nødvendigt for at afværge, at en patient 1) udsætter sig selv eller andre for nærliggende fare for at lide skade på legeme og helbred, 2) forfølger eller på anden måde groft forulemper medpatienter eller 3) øver hærværk af ikke ubetydeligt omfang.

Det afgørende fortolkningsbidrag ligger i **de oprindelige lovforarbejder** til bestemmelsen, der præcist afgrænser farekriteriet:

Der er tale om et farekriterium. For at faren kan anses som nærliggende, skal der være tale om en konkret, aktuel og påviselig fare. Det kræves derimod ikke, at faren allerede skal have manifesteret sig i en skadevoldende handling, før der kan gribes ind.

Heri ligger praksis' tyngdepunkt: en **latent eller generel farlighed er ikke nok**. [Vejledning om anvendelse af tvang m.v. i psykiatrien, afsnit 4](#) viderefører kravet ordret og tilføjer to nuancer, der ofte er stridspunktet i konkrete sager:

Kriteriet om nærliggende fare kan være opfyldt selvom patientens adfærd, for eksempel på grund af tvangsfiksering, fremstår rolig. Derfor er det altid en konkret faglig vurdering, hvorvidt kriterierne er opfyldt.

Samtidig understreges det, at det "kan indgå i vurderingen, men ikke stå alene", om der kort forinden har været en forudgående skadevoldende handling, og at det skal tillægges betydning, om yderligere fare kan forebygges med andre foranstaltninger.

Varigheden er selvstændigt reguleret. Hovedreglen er kortvarighed; § 14, stk. 3, tillader kun fiksering ud over nogle få timer, "når hensynet til patientens eller andres liv, førlighed eller sikkerhed tilsiger dette" – af vejledningen betegnet som en **undtagelse**, der kræver væsentlige grunde. Jo længere fikseringen varer, desto tættere kontrol kræver [§ 21](#):

Varighed	Krav til efterprøvelse
Løbende	Forny et lægeligt vurdering mindst 3 gange i døgnet, jævnt fordelt; første vurdering senest 4 timer efter beslutningen, derefter højst 10 timers mellemrum
Over 24 timer	Vurdering ved ekstern speciallæge i psykiatri uden ansvar for behandlingen og uden underordningsforhold til den behandlende læge

Over 48 timer	Forny et ekstern vurdering efter 48 timer og igen på fjerdedagen
Herefter	Gentagelse af de eksterne vurderinger én gang om ugen , så længe fikseringen pågår

Uenighed mellem de to læger afgøres af den behandlende læge, men skal mundtligt og skriftligt oplyses over for patienten. Kravene er udmøntet i [bekendtgørelse om anvendelse af anden tvang end frihedsberøvelse på psykiatriske afdelinger § 13](#), hvorefter det er en forudsætning for ordinationen, at overlægen på grundlag af patientens **aktuelle** tilstand har vurderet nødvendigheden, og at andre midler – f.eks. øget tilsyn – har vist sig utilstrækkelige eller uigennemførlige. [§ 16](#) slutter med en vigtig sikkerhedsventil:

Det tilkommer dog til enhver tid plejepersonalet at bringe en tvangsfiksering til ophør, når der ikke længere er behov for at opretholde denne.

Dokumentationskravene er ikke formalia, men bevismæssig infrastruktur for artikel 3-prøvelsen: [bekendtgørelse om tvangsprotokoller § 5](#) kræver tilførsel af begrundelsen, tidspunkterne for iværksættelse og ophør samt navn og tidspunkt for hver enkelt fornyet og ekstern lægelig vurdering.

LOV

[Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3](#)[Psykiatriloven § 2](#)[Psykiatriloven § 4, stk. 1-4](#)[Psykiatriloven § 14, stk. 2-3](#)[Psykiatriloven § 21, stk. 4-7](#)

Isolation og aflåsning: § 18 a, § 18 f og den kommende § 3 kamerakig-hjemmel

Ved siden af fikseringen regulerer psykiatriloven de isolationslignende indgreb, der ofte påberåbes under artikel 3.

[Psykiatrilovens § 18 a](#) hjemler **aflåsning af patientstue** – men kun over for patienter anbragt i Sikringsafdelingen under Retspsykiatrisk afdeling, Region Sjælland. Indgrebet kan anvendes behandlingsmæssigt for at etablere nødvendige faste rammer eller skærme patienten mod for mange stimuli, og i øvrigt i det omfang, det er nødvendigt at afværge nærliggende fare for andre, grov forulempelse af medpatienter eller ikke ubetydeligt hærværk. Beslutningen træffes af en læge.

[§ 18 f](#) angår derimod **aflåsning af døre i afdelingen** – udtrykkeligt ikke døre til patientstuer – over for frihedsberøvede patienter og patienter med risiko for utilsigtet at udsætte sig selv for væsentlig fare. Alle patienter skal straks underrettes om beslutningen. Sondringen er væsentlig: aflåsning af selve patientstuen er reserveret Sikringsafdelingen, mens den generelle afdelingsaflåsning har et bredere, men mindre indgribende anvendelsesområde.

Den mest indgribende foranstaltning, **oppegående tvangsfiksering** efter [§ 18 c](#), er omgærdet af en særlig kontrolarkitektur: et særlig sagkyndigt råd indstiller, en af rådets speciallæger skal have tilset patienten, Styrelsen for Patientsikkerhed og rådet aflægger årligt besøg på Sikringsafdelingen, og styrelsen kan ophæve fikseringen **med øjeblikkelig virkning**. Efter [§ 21](#) skal den behandlingsansvarlige overlæge mindst en gang om måneden foretage fornyet vurdering, og beslutningen skal indgå i behandlingsplanen.

Området er i bevægelse. Der er vedtaget en **endnu ikke konsolideret ændring** af § 18 a: ved [lov nr. 305 af 24. februar 2026](#) indsættes et nyt stk. 5, der giver hjemmel til **kamerakig på patientstuer i Sikringsafdelingen** for at afværge meget alvorlig eller livstruende selvskade. Ændringen trådte i kraft **1. marts 2026** og indgår således

i gældende ret, selv om den ikke er indarbejdet i den senest konsoliderede lovtekst. Retsanvendere bør være opmærksomme på, at kameraovervågning af en aflåst patientstue rejser selvstændige spørgsmål under både artikel 3 og artikel 8.

At proportionalitetskravet ved langvarige psykiatriske indgreb har reelle tænder, illustreres af **SS-45/2025-SER**, hvor Sermersooq Kredsret trods både Kriminalforsorgens og den behandlende læges anbefaling om opretholdelse ophævede en foranstaltning fra 2014, jf. **SS-45/2025-SER**. Retten lagde vægt på karakteren af de underliggende lovovertrædelser og fandt det ikke proportionalt at forlænge yderligere – og understregede, at behovet for behandling ikke i sig selv begrundet en så langvarig foranstaltning.

LOV

Psykiatriloven § 18a

Psykiatriloven § 18c

Psykiatriloven § 18f

Psykiatriloven § 21, stk. 8

PRAKSIS Byretten · Ophævelse af psykiatrisk foranstaltning på grund af manglende proportionalitet – Sermersooq Kredsret 2025

17.03.2025

§ 4 Magtanvendelse mod frihedsberøvede: fra "nødvendigt" til "strengt nødvendigt" efter El-Asmar

Den mest markante udvikling i dansk artikel 3-ret de senere år er sket på straffuldbyrdelsesområdet – og den er drevet direkte af en dansk domfældelse i Strasbourg.

Udgangspunktet er [straffuldbyrdelseslovens § 62](#), der udtømmende opregner både betingelserne og midlerne. Magt kan anvendes for at afværge truende vold, overvinde voldsom modstand, hindre selvmord eller selvbeskadigelse, hindre undvigelse eller gennemtvinge en påbudt foranstaltning, og magtanvendelse "kan ske ved greb, skjold, stav, peberspray og tåregas". Hertil kommer proportionalitetskravet i stk. 3 og skånsomhedskravet i stk. 4 med pligt til lægetilsyn ved mistanke om tilskadekomst. At opregningen er udtømmende har konkret betydning: ombudsmanden har fastslået, at **skub ikke er et lovligt magtmiddel** efter bestemmelsen, jf. [2016-52](#).

Peberspray blev indført gradvist: først som en 1-årig **forsøgsordning** i 2009, derefter permanent i 2011 på grundlag af direktoratets evalueringsrapport, og i 2017 blev bemyndigelsen udvidet, så peberspray kunne indgå i fængselsbetjentes almindelige personlige udrustning i lukkede fængsler og arresthuse.

Denne udvikling blev bremsset af Menneskerettighedsdomstolen. Ved **lov nr. 727 af 20. juni 2025** blev § 62, stk. 1, ændret fra "hvis det er nødvendigt" til "hvis det er **strengt nødvendigt**", med ikrafttræden 1. juli 2025. Lovforarbejderne til [lov nr. 727 af 20. juni 2025](#) angiver baggrunden utvetydigt:

Menneskerettighedsdomstolen fandt, at Danmark har krænket EMRK artikel 3 om bl.a. umenneskelig eller nedværdigende behandling ved, at myndighederne havde foretaget en ineffektiv efterforskning af fængselsbetjentenes brug af peberspray i en observationscelle uden en forudgående advarsel, og det derved ikke kunne påvises, at anvendelsen af peberspray i den konkrete situation havde været strengt nødvendigt.

Dommen er **El-Asmar mod Danmark** (sag nr. 27753/19), der angik fængselsbetjentes brug af peberspray mod en indsat i en observationscelle i Enner Mark Fængsel. Lovgiver betegner ændringen som "af sproglig karakter", der ikke ændrer retstilstanden – kravet om streng nødvendighed gjaldt allerede – men forarbejderne opstiller samtidig en operativ standard for peberspray, der er central for praksis:

Det bemærkes dog, at peberspray – i overensstemmelse med Menneskerettighedsdomstolens udtalelser i bl.a. dommen El-Asmar mod Danmark – er et magtmiddel med en særlig farlighed. Et magtmiddels farlighed har betydning for vurderingen af, hvornår en magtanvendelse kan anses for at have været strengt nødvendig. Derfor er kravene til, hvornår anvendelse af peberspray er strengt nødvendig, skærpet i forhold til andre magtmidler, der ikke har samme farlighed.

Og videre om advarselskravet:

En strengt nødvendig anvendelse af peberspray vil desuden som udgangspunkt forudsætte, at der er givet en forudgående advarsel, og at anvendelsen ikke kunne have været undgået ved bedre forberedelse og planlægning. I en akut situation vil anvendelse af peberspray fortsat kunne være strengt nødvendigt uden forudgående advarsel, hvis en farlig situation tilsiger det.

Standarden svarer til den generelle **Bouyid-doktrin**, som ombudsmanden gengiver i [2019-6](#):

[E]nhver anvendelse af fysisk magt over for en person, der er frihedsberøvet – eller mere generelt kommer i kontakt med retshåndhævende myndighedspersoner – og som ikke er strengt nødvendiggjort af dennes egen adfærd, reducerer den menneskelige værdighed og er, i princippet, en krænkelse af artikel 3.

Domstolen lagde i Bouyid navnlig vægt på, at frihedsberøvede er underlagt myndighedernes kontrol og samtidig befinder sig i en **sårbar position**. Da slagene kun havde medført begrænsede fysiske skader, var der ikke tale om tortur eller umenneskelig behandling, men om **nedværdigende behandling** – en illustration af, at graduering inden for artikel 3 sker efter intensitet, ikke efter om tærsklen overhovedet er nået.

De samme principper gælder varetægtsarrestanter, jf. [Varetægtsvejledningen pkt. 216-217](#), og ved sikringsmidler skal skånsomhedshensynet efter [straffuldbyrdeleslovens § 65, stk. 3](#) indgå i valget mellem f.eks. håndjern og håndjernstransportbælte, jf. [Vejledning om anvendelse af sikringsmidler i institutioner under Danmarks Fængsler](#).

LOV

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3

Straffuldbyrdelesloven § 62, stk. 1-5

Straffuldbyrdelesloven § 65, stk. 3

Nøgenvisitation under magtanvendelse: Højesterets dom af 22. maj 2025

§ 5

Den klareste danske domstolsafgørelse om materiel artikel 3-krænkelser under fuld myndighedskontrol angår en detentionsanbringelse. Sagen er refereret i [BS-35404/2025-FRB](#).

En mand blev den 31. maj 2021 anholdt efter [retsplejelovens § 750](#), fordi han ikke oplyste korrekt identitet. Efter identifikation blev anholdelsen ændret til administrativ frihedsberøvelse efter [politilovens § 11, stk. 4](#), og han blev anbragt i detentionen kl. 19.55 og løsladt kl. 21.05. I forbindelse med anbringelsen foretog politiet en nøgenvisitation – fire betjente holdt ham nede og afførte ham alt tøj.

Sagen gennemløb alle tre instanser:

Instans	Sagsnummer	Afgørelsesdato
Retten på Frederiksberg	BS-27934/2021-FRB	16. februar 2023

Østre Landsret	BS-14420/2023	21. juni 2024
Højesteret	BS-46114/2024-HJR	22. maj 2025

Højesteret fandt frihedsberøvelsen lovlig frem til kl. 20.10, men ulovlig derefter – og fastslog, at **nøgenvisitationen krænkede EMRK artikel 3**:

Højesteret finder, at politiet ikke har oplyst tilstrækkeligt konkrete grunde, der gav anledning til at antage, at det var nødvendigt at visitere Klager nøgen for at sikre, at han ikke var i besiddelse af genstande, som var til fare for ham selv.

Højesteret understregede, at det **konkret måtte have formodningen imod sig**, at han skjulte stoffer til eget forbrug i sine underbukser. Dommen er en præcis anvendelse af den standard, der også bærer El-Asmar: bevisbyrden for, at et intensivt indgreb mod en person under fuld kontrol var nødvendigt, påhviler myndigheden og skal løftes med **konkrete grunde** – en generel sikkerhedsbetragtning eller en rutinemæssig procedure er ikke nok.

Dommen viser tillige samspillet mellem artikel 3 og de mildere prøvelser: den administrative frihedsberøvelse i sig selv blev kun delvist underkendt, mens visitationsmåden – ikke frihedsberøvelsen – udgjorde artikel 3-krænkelsen. Det er **modaliteten**, ikke indgrebets art, der tipper vurderingen.

LOV

[Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3](#)
[Politiloven § 11, stk. 4](#)
[Retsplejeloven § 750](#)

PRAKSIS **Byretten** · Godtgørelse for ulovlig nøgenvisitation under magtanvendelse – Retten på Frederiksberg 23.04.2026
tilkender 50.000 kr. for EMRK artikel 3-krænkelse

§ 6 Den procedurelle pligt: staten skal effektivt efterforske påstande om mishandling

Artikel 3 rummer en **selvstændig procedurel forpligtelse**. Det var netop denne, der udløste domfældelsen i **El-Asmar mod Danmark**: krænkelsen bestod ifølge forarbejderne til [lov nr. 727 af 20. juni 2025](#) i, at myndighederne havde foretaget "en ineffektiv efterforskning" af pebersprayanvendelsen – hvorved det ikke kunne påvises, at magtanvendelsen havde været strengt nødvendig. Den procedurelle svigt gør altså den materielle vurdering umulig og bliver dermed selv krænkelsen.

Ombudsmanden havde identificeret problemet år forinden. I [2016-52, Magtanvendelse i en arrest utilstrækkeligt undersøgt](#), tog ombudsmanden af egen drift en sag op, hvor indsatte under et tilsynsbesøg fortalte, at en fængselsbetjent havde skubbet en indsat flere gange. Arrestledelsen kendte ikke til hændelsen og havde derfor ikke undersøgt den. Ombudsmanden fandt flere forhold **kritisable**:

- Myndighederne undersøgte først sagen nærmere, **efter videomaterialet var blevet slettet** (30-dages-sletning), og materialet var kun gennemset af de involverede betjente selv.
- Myndighederne forsøgte først at indhente forklaringer fra øvrige indsatte, der overværede hændelsen, **over fire måneder** efter hændelsen – hvorefter flere var løsladt og ikke længere kunne findes.
- Magtanvendelsen blev først indberettet en måned efter, at den fandt sted, i strid med magtanvendelsesbekendtgørelsens krav om rapport "så hurtigt som muligt".

Ombudsmanden henviste udtrykkeligt til **undersøgelsesprincippet (officialmaksimen)** og til "internationale normer og standarder vedrørende undersøgelse af oplysninger om mishandling af frihedsberøvede personer", og rejste et strukturelt spørgsmål:

Sagerne giver efter min opfattelse anledning til overvejelser om, hvorvidt der i kriminalforsorgens regelsæt bør indsættes bestemmelser, der sikrer, at sager, hvor en indsat klager over at være blevet udsat for sådanne overgreb, behandles i overensstemmelse med de ovenfor nævnte internationale normer og standarder.

Den dokumentationsmæssige side er behandlet i [2017-18, Væsentlige dokumentationsfejl ved langvarig anbringelse i sikringscelle](#). Regelsættet kræver notat om tilsyn **mindst hvert kvarter**, mens en indsat er fikseret i sikringscelle, og ved anbringelse over tre døgn eller fiksering over 24 timer skal der **straks** ske indberetning til Direktoratet for Kriminalforsorgen med nærmere begrundelse og kopi af rapport og observationsskema.

Mønsteret på tværs af kilderne er entydigt: **den procedurelle pligt er ikke opfyldt ved en intern rapport skrevet af den involverede betjent**. Der kræves rettidig indberetning, sikring af objektive beviser (video), uafhængige forklaringer fra vidner, mens de er tilgængelige, og en undersøgelse, der er egnet til at afklare, om magtanvendelsen var strengt nødvendig. Uden dette bliver den materielle beskyttelse illusorisk.

LOV

[Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3](#)
[Straffuldbyrdelesloven § 62, stk. 1](#)

Godtgørelse for artikel 3-krænkelser: § 26 udmålt efter

§ 7 Strasbourg-niveau

Konstateres en krænkelse, er retsvirkningen godtgørelse. Hjemlen findes i [erstatningsansvarslovens § 26](#) om tort for retsstridig krænkelse af en andens frihed, fred, ære eller person – sammenholdt med [EMRK artikel 13](#) om adgang til effektive retsmidler.

I [BS-35404/2025-FRB](#) blev udmålingsmetoden præciseret. Retten lagde til grund, at Højesterets dom af 22. maj 2025 endeligt havde fastslået krænkelsen, hvorefter klageren havde krav på godtgørelse efter § 26 sammenholdt med artikel 13. Godtgørelsen fastsættes

efter et skøn over sagens samlede omstændigheder og under hensyntagen til EMD's praksis, jf. konventionens artikel 41

Det dobbelte ankerpunkt – dansk tortpraksis **og** Strasbourgs niveau – går tilbage til **U.2011.2695H-**, hvorefter danske domstole konsekvent har imødekommet velbegrundede påstande om godtgørelse for EMRK-krænkelser.

Under sagen blev EMD's referenceniveau for artikel 3-sager fremlagt:

Beløbstype	EUR	DKK (ca.)
Mindstebeløb	10.000 EUR	75.000 kr.
Referencebeløb	40.000 EUR	300.000 kr.
Maksimumbeløb	80.000 EUR	600.000 kr.

Sammenlignelige EMD-sager om afklædning og magtanvendelse indgik i vurderingen:

- **Iwańczuk mod Polen** (25196/94): 30.000 PLN (ca. 53.000 kr.) for afklædning foran fire betjente som betingelse for at stemme til valg.
- **Wiktorko mod Polen** (14612/02): 7.000 EUR for tvangsafklædning ved ankomst til et afrusningscenter.
- **Darraj mod Frankrig** (34588/07): nationale myndigheder tilkendte 5.000 EUR, som EMD forhøjede til 15.000 EUR for voldsom magtanvendelse ved identitetskontrol.

Klageren påstod 100.000 kr. og anførte, at de polske domme var af ældre dato, og at leveomkostningerne i Danmark er væsentlig højere. Københavns Politi gjorde gældende, at en **enkelstående** visitation efter praksis skulle udløse et betydeligt lavere beløb. Retten landede på **50.000 kr.** med procesrente fra den 19. juli 2021.

Afgørelsen giver et brugbart pejlemærke: en enkeltstående, kortvarig – men klart konstateret – materiel artikel 3-krænkelser i form af tvangsafklædning under magtanvendelse udløser i dansk praksis en godtgørelse i størrelsesordenen **50.000 kr.**, dvs. under EMD's mindstebeløb på ca. 75.000 kr., men markant over det almindelige danske tortniveau.

Modsat viser [BS-13152/2021-KBH](#), at en indsat ikke fik medhold i et krav om godtgørelse for krænkelser af menneskerettighederne under afsoning – påberåbelse af konventionen i sig selv er ikke tilstrækkelig; tærsklen skal være nået, og krænkelsen dokumenteret.

LOV

[Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3](#)

[Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 13](#)

[Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1](#)

- PRAKSIS** **Byretten** · Godtgørelse for ulovlig nøgenvisitation under magtanvendelse – Retten på Frederiksberg 23.04.2026
tilkender 50.000 kr. for EMRK artikel 3-krænkelser
- Byretten** · Indsat fik ikke medhold i krav om godtgørelse for krænkelser af menneskerettigheder under afsoning 28.06.2022

§ 8 Udlevering: kravet om konkrete, individuelle og troværdige garantier

[Udleveringslovens § 6, stk. 2](#) er den nationale udmøntning af artikel 3's **non-refoulement-dimension**:

Udlevering kan endvidere ikke finde sted, hvis der er fare for, at den pågældende efter udleveringen vil blive udsat for tortur eller anden umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf.

Hertil kommer [§ 6, stk. 3](#), hvorefter udlevering ikke kan ske, hvis det i øvrigt strider mod Danmarks internationale forpligtelser, og [§ 6, stk. 1](#) om forfølgelsesrisiko. Specialitetsprincippet i [§ 10](#) supplerer med et vilkårskrav om, at den udleverede ikke må drages til ansvar for andre forhold end det, der er udleveret for.

Den ledende danske afgørelse om **garantiers utilstrækkelighed** er [SS-3356/2023-HIL](#) (Retten i Hillerød, 29. august 2024) om Indiens anmodning om udlevering af en dansk statsborger for våbenedkastningen over Purulia-distriktet i 1995. Sagen er lærerig, fordi anklagemyndigheden havde forhandlet **14 vilkår** på plads med de indiske myndigheder – usædvanligt vidtgående garantier:

- Kun strafforfølgning for våbenedkastningssagen, intet videreudlevering til tredjeland.
- Almindelig domstol, ikke særdomstol; dødsstraf omsat til livsvarigt fængsel.
- Overførsel til Danmark til afsoning senest tre uger efter endelig dom.

- Anbringelse i et særligt udpeget arresthus som **eneste indsatte**, under **døgnoobservation af danske politibetjente** i arresthuset, under transport og i retten.
- Uhindret adgang til lægebehandling og kontakt til den danske ambassade.

Alligevel nægtede retten udlevering:

Retten finder, at der fortsat består en reel risiko for, at Sagens person ved udlevering til Indien vil blive udsat for en behandling i strid med Den Europæiske Menneskerettighedskonventions artikel 3. Dette skyldes, at pålidelige kilder fortsat har rapporteret om en udbredt myndighedspraksis, der strider mod konventionens principper. De yderligere diplomatiske garantier, som de indiske myndigheder har stillet, herunder om placering i et særligt arresthus med danske observatører og adgang til lægebehandling, giver ikke tilstrækkelig sikkerhed.

Det afgørende var, at **garantierne efter deres indhold ikke sikrede, at den pågældende aldrig ville befinde sig alene i indisk politis eller sikkerhedsstyrkers varetægt** – han ville i op til 15 dage være i CBI's varetægt, før indsættelse i arresthuset. Retten fandt det herefter unødvendigt at tage stilling til indsigelser om forældelse, dobbelt strafbarhed og bevisgrundlag: artikel 3 er absolut og afgør sagen alene. Afgørelsen ligger i forlængelse af Østre Landsrets kendelse af 30. juni 2011 i samme sagskompleks, hvor landsretten fandt, at pålidelige kilder rapporterede om udbredt og systematisk brug af tortur i indisk politis og fængsels varetægt, og at **diplomatiske garantier ikke i sig selv kunne anses for tilstrækkelige**.

Heraf kan udledes to kumulative krav: garantier skal være (i) **konkrete og individuelle** – ikke generelle løfter – og (ii) **effektive i praksis**, dvs. dække hele risikoperioden uden huller. En garanti med et tidsmæssigt eller institutionelt hul er ingen garanti.

Modsat viser Moldova-sagskomplekset, at en artikel 3-indsigelse ikke automatisk fører til afslag. Ved [SS-2681/2023-FRB](#) af 20. september 2023 nægtede Retten på Frederiksberg udlevering til Moldova under henvisning til risiko for umenneskelig behandling, jf. [udleveringslovens § 6, stk. 2 og 3](#). Anklagemyndigheden kærede, og **Østre Landsret omgjorde ved kendelse af 6. november 2023** og bestemte, at udlevering skulle ske. Højesteret tillagde kærertiladelsen opsættende virkning, og forløbet fremgår af [SS-2682/2024-FRB](#), hvor den pågældende – efter at have været efterlyst siden landsrettens afgørelse – blev antruffet og varetægtsfængslet efter [udleveringslovens § 53, stk. 1](#), jf. [§ 32, stk. 2](#). Forskellen mellem Indien- og Moldova-sagen ligger i **landerisikoens karakter**: hvor der ikke foreligger dokumentation for en udbredt og systematisk myndighedspraksis i strid med artikel 3, kan garantier bære udleveringen igennem.

At udleveringssager tillige rejser selvstændige spørgsmål om frihedsberøvelsens varighed, illustreres af [SS-6850/2010-ROS](#), hvor Retten i Roskilde efter næsten to års varetægtsfængsling i en udleveringssag vedrørende folkedrab i Rwanda ikke længere fandt fortsat kollusionsarrest forenelig med EMRK artikel 5, stk. 3, og artikel 8 "henset til det uforudsigelige i sagens videre forløb", og i stedet pålagde surrogatforanstaltninger efter [retsplejelovens § 765, stk. 2](#).

LOV

[Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3](#)[Udleveringsloven § 6, stk. 1-3](#)[Udleveringsloven § 10, stk. 1](#)[Udleveringsloven § 35, stk. 1](#)

PRAKSIS

Byretten · Udlevering til Indien nægtet grundet risiko for umenneskelig behandling

29.08.2024

Byretten · Kendelse om varetægtsfængsling i udleveringssag

19.04.2024

Byretten · Anmodning om udlevering af Fængslede til Moldova ikke taget til følge grundet risiko for umenneskelig behandling

20.09.2023

Byretten · Kendelse om fristforlængelse og surrogatfængsling i udleveringssag

29.11.2012

§ 9 Udsendelse af alvorligt syge: Paposhvili-tærsklen

Udsendelse af alvorligt syge er kun forbudt i **helt ekstraordinære tilfælde**. Den ledende afgørelse er Storkammerets dom i **Paposhvili mod Belgien**, jf. [41738/10](#) af 13. december 2016. Sagen angik en georgisk statsborger med et progressivt og kritisk sygdomsforløb, som var idømt fængsel i 3 år for organiseret økonomisk kriminalitet og udvist. Klageren afgik ved døden inden dommen, men Domstolen fastholdt behandlingen af hensyn til retssikkerheden og de efterladte.

Storkammeret udviklede sin praksis ved at fastslå, at

konventionen kan finde anvendelse, selv hvor udvisningen ikke medfører en umiddelbar dødstrussel, men derimod vil udsætte den pågældende for meget betydeligt lidende og alvorlig forringelse af levetiden på grund af manglede behandling og omsorg.

Dette er kernen i **Paposhvili-tærsklen**: det er ikke længere et krav, at døden er nært forestående. Det afgørende er, om fraværet af behandling i modtagerstaten vil medføre en alvorlig, hurtig og uoprettelig forværring med intens lidelse eller væsentligt forkortet levetid til følge. Domstolen lagde vægt på klagerens ekstreme fysiske og psykiske sårbarhed og hans fulde afhængighed af familiens omsorg og støttenetværk – og på, at de nationale myndigheder ikke havde vurderet denne **afhængighedsgrad**, hvilket blev anset for en væsentlig svaghed i den nationale procedure.

Den procedurelle lære er central for dansk retsanvendelse: myndighederne skal **faktisk foretage vurderingen** af behandlingstilgængelighed og afhængighed. Det er ikke tilstrækkeligt at konstatere, at behandling formelt findes i modtagerlandet.

At tærsklen ikke desto mindre er meget høj, viser **Savran mod Danmark**, jf. [57467/15](#) af 7. december 2021. Klageren var indrejst som seksårig, havde ca. 23 års lovligt ophold, talte ikke tyrkisk, var dømt for legemsangreb med døden til følge efter [straffelovens § 245](#) og [§ 246](#), men fundet uegnet til straf og tildelt en anbringelsesdom, senere omlagt til behandlingsdom. Udvisningen blev opretholdt efter [udlændingelovens § 50 a, stk. 1](#). EMD fandt **krænkelse af artikel 8**, men **enstemmigt ingen krænkelse af artikel 3**: udsendelsen nåede ikke den høje tærskel for umenneskelig eller nedværdigende behandling, da der ikke var anført konkrete og dokumenterede omstændigheder, der talte for systematisk mishandling eller forsømmelse af behandling i Tyrkiet.

Efterprøvelsesmekanismen findes i [udlændingelovens § 50 a](#). Efter stk. 1 skal retten – når en udlænding er dømt til forvaring eller anbringelse efter straffelovens §§ 68-70 – i forbindelse med en afgørelse efter straffelovens § 72 om ændring af foranstaltningen samtidig ophæve udvisningen, **hvis udlændingens helbredsmæssige tilstand afgørende taler imod, at udsendelse finder sted**. Efter stk. 2 skal anklagemyndigheden i øvrige tilfælde af strafferetlig frihedsberøvende retsfølge indbringe spørgsmålet om ophævelse for retten i forbindelse med udskrivning fra hospital. Bestemmelsen kobler dermed helbedsvurderingen sammen med en vurdering af, om der er indtrådt væsentlige ændringer i udlændingens forhold, jf. [udlændingelovens § 26](#).

Endelig gælder et **udtømmelseskrav**. I **Payam mod Danmark**, jf. [32739/21](#), påberåbte klageren sig artikel 3 med henvisning til risiko for liv og lem ved tvangsreturnering til Afghanistan. Domstolen afviste klagen under henvisning til udtømmelsesprincippet: spørgsmålet var under behandling hos udlændingemyndighederne, og klageren skulle først appellere til Flygtningenævnet. Artikel 3-klager om udsendelsesrisiko skal altså gennem det nationale asylsystem først – se hertil [flygtningenævnets asylpraksis](#).

LOV

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3

Udlændingeloven § 26

Udlændingeloven § 50a, stk. 1-2

PRAKSIS	Menneskerettighedsdomstolen · Payam mod Danmark: EMD afviser klage over udvisning efter grov våbenkriminalitet som åbenbart grundløs	15.02.2024
	Menneskerettighedsdomstolen · Krænkelser af EMRK artikel 8 ved opretholdelse af udvisning af psykisk syg 'settled migrant' fra Tyrkiet	07.12.2021
	Menneskerettighedsdomstolen · Udvist person med alvorlig sygdom: Krænkelser af retten til privatliv og familieliv (EMRK artikel 8)	13.12.2016

§ 10 Artikel 3 og artikel 8 ved udvisning: to forskellige tærskler

Udvisningssager rejser næsten altid begge bestemmelser, og praksis viser en skarp asymmetri: **artikel 8 bærer resultatet, artikel 3 gør det næsten aldrig**. Denne oversigt behandler kun artikel 3-siden; selve proportionalitetsvurderingen efter artikel 8 er behandlet i [praksisoversigten om EMRK artikel 8](#).

Savran mod Danmark, jf. [57467/15](#), er den paradigmatisk illustration: samme faktum, to udfald. Under artikel 8 var det afgørende, at

når der er tale om en psykisk syg person, der er uegnet til straf, kan karakteren og grovheden af den begåede kriminalitet alene tillægges begrænset vægt i den samlede proportionalitetsafvejning

– hvilket førte til krænkelse. Under artikel 3 var samme sygdom og sårbarhed **ikke tilstrækkelig**, fordi den høje tærskel kræver konkrete og dokumenterede holdepunkter for mishandling eller behandlingssvigt i modtagerstaten.

Mønsteret går igen i den øvrige praksis om psykisk syge og sårbare udlændinge, hvor sygdommen behandles som et **vægtmoment under artikel 8**, ikke som en artikel 3-spærring:

Sag	Sygdom/sårbarhed	Udfald
8757/20 (Azzaoui mod Holland)	Alvorlig psykisk sygdom, 20 års TBS-behandling, nedsat skyldbevne	Krænkelser af art. 8 – manglende skyldvurdering og behandlingsprognose
5056/10 (Emre mod Schweiz nr. 2)	Psykiske lidelser, selvmordsforsøg	Krænkelser af art. 8 – 10-årigt indrejseforbud for strengt
2852/24 (Miari mod Danmark)	Markant forværring af mentalt helbred, omsorgsperson for syg mor	Krænkelser af art. 8 – helbred og omsorgsansvar undervurderet
21783/08 (Anam mod Storbritannien)	Psykisk sygdom, afhængighed af familie	Ingen krænkelse – bevaret tilknytning til hjemlandet

I Anam-sagen formulerede Domstolen den grænse, der adskiller de to bestemmelser:

Selvom domstolen anerkendte, at en genetablering af klagers liv i nationalitetsstaten var vanskeliggjort end hos en gennemsnitsperson, var udvisning ikke uproportionalt af hensyn til beskyttelse af den offentlige orden.

At en genetablering er **vanskeligere end for en gennemsnitsperson** rammer altså hverken artikel 8- eller artikel 3-tærsklen. Der kræves under artikel 3 en kvalificeret, dokumenteret risiko i modtagerstaten.

De generelle udvisningskriterier – fastlagt i **Maslov mod Østrig**, jf. [1638/03](#), med bl.a. kriminalitetens art og grovhed, opholdets varighed, tiden efter kriminaliteten, familiesituationen og de sociale, kulturelle og

familiemæssige bånd – hører hjemme under artikel 8. I den righoldige danske EMD-praksis om udvisning efter grov kriminalitet er artikel 3 gennemgående enten ikke påberåbt eller afvist: se f.eks. [21783/22](#) (forsøg på manddrab), [11093/22](#) (ladt pistol på offentligt sted), [54157/21](#) (gentagne røverier), [35740/21](#) (våben og narkotika), [18646/22](#) (røveri i prøvetiden), [9588/21](#) og [14171/23](#) (grov vold) samt [16711/15](#) (gentagen kriminalitet efter betinget udvisning).

LOV

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3

Udlændingeloven § 22

Udlændingeloven § 50a, stk. 1

PRAKSIS	Menneskerettighedsdomstolen · Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol finder krænkelse af artikel 8 ved udvisning af statsløs palæstinenser	15.07.2025
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD: Udvisning af syrisk statsborger efter grov kriminalitet krænker ikke EMRK artikel 8	12.11.2024
	Menneskerettighedsdomstolen · Udvisning af irakisk statsborger for grov vold var ikke i strid med retten til privat- og familieliv	12.11.2024
	Menneskerettighedsdomstolen · Cakmak mod Danmark – Udvisning efter forsøg på manddrab (EMD)	15.02.2024
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD afviser klage over udvisning af langvarigt bosiddende efter dom for våbenbesiddelse	15.02.2024
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD-afgørelse om udvisning af svensk statsborger efter gentagen personfarlig kriminalitet	15.02.2024
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD afviser klage over permanent udvisning af irakisk statsborger trods langvarigt ophold og familieband i Danmark	05.09.2023
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD afgør: Permanent udvisning af langvarigt bosat person efter røveri i prøvetiden krænker ikke EMRK artikel 8	05.09.2023
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD finder krænkelse af retten til privatliv ved udvisning af psykisk syg mand efter 35 års ophold	30.05.2023
	Menneskerettighedsdomstolen · Krænkelse af EMRK artikel 8 ved opretholdelse af udvisning af psykisk syg 'settled migrant' fra Tyrkiet	07.12.2021
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD: Udvisning af ung kriminel efter røveri og gentagen kriminalitet afvises som åbenbart grundløs (EMRK Artikel 8)	20.11.2018
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD: Krænkelse af EMRK artikel 8 ved udvisning af kriminel efter utilstrækkelig hensyntagen til langvarig tilknytning og psykisk sygdom	11.10.2011
	Menneskerettighedsdomstolen · EMD: Udvisning af person med psykisk sygdom efter dom for røveri var ikke i strid med EMRK artikel 8	07.06.2011
	Menneskerettighedsdomstolen · Maslov mod Østrig: EMD-afgørelse om proportionalitet ved udvisning og retten til privatliv	23.06.2008

Positive forpligtelser over for sårbare: kravet om viden om en reel og umiddelbar risiko

§ 11

Artikel 3 forpligter ikke kun staten til at afholde sig fra mishandling, men til aktivt at **beskytte** personer under dens jurisdiktion – også mod overgreb fra private. Ombudsmanden formulerer grundlaget i [2019-6](#):

Det følger af EMRK artikel 3 sammenholdt med EMRK artikel 1, at staten har en positiv pligt til at træffe foranstaltninger med henblik på at sikre, at personer, der er under statens jurisdiktion, ikke udsættes for tortur, umenneskelig eller nedværdigende behandling, jf. f.eks. dom af 23. september 1998, A mod Storbritannien, præmis 22.

Forpligtelsen er skærpet over for **børn**, som efter Domstolens praksis "udgør en særlig sårbar gruppe i forbindelse med vurderingen af, om der er sket en krænkelse af artikel 3", jf. ombudsmandens redegørelse i [2018-39 om Udrejsecenter Sjælsmark](#).

Ansvar er imidlertid ikke objektivi. Danske domstole har i flere sager om kommunalt omsorgssvigt afvist godtgørelseskrav baseret på artikel 3:

- I [BS-5826/2023-HJO](#) (30. september 2024) frifandt Retten i Hjørring en kommune for et godtgørelseskrav rejst efter påstået omsorgssvigt og overtrædelse af artikel 3. Sagen involverede tillige [forældelseslovens § 3, stk. 5](#) og [straffelovens § 244](#).
- I [BS-45745/2024-HRS](#) (4. maj 2026) blev en kommune frifundet for et godtgørelseskrav om krænkelse af artikel 3 **trods kendskab til vold og omsorgssvigt i hjemmet**, med [erstatningsansvarslovens § 26](#) som påberåbt hjemmel.

Disse afgørelser markerer, hvor tærsklen for statsansvar for **private** overgreb ligger: kendskab til vold og omsorgssvigt i et hjem er i sig selv ikke tilstrækkeligt til at pådrage kommunen ansvar under artikel 3. Der kræves, at myndigheden vidste eller burde have vidst om en **reel og umiddelbar risiko**, og at den undlod at træffe foranstaltninger, som med rimelighed kunne forventes. Dette er en væsentligt højere barriere end den, der gælder for myndighedens **egen** magtanvendelse, hvor Bouyid-standarder gør enhver ikke-strengt-nødvendig magt principielt krænkende.

Asymmetrien er central for retsanvendelsen: over for personer, staten selv har taget i sin varetægt – indsatte, tvangsindlagte, detentionsanbragte – er beskyttelsen nær-absolut og bevisbyrden vendt. Over for personer, staten blot fører tilsyn med, kræves kvalificeret viden om en konkret, aktuel risiko.

LOV	Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3	Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1
PRAKSIS	Byretten · Kommune frifundet for godtgørelseskrav om krænkelse af EMRK artikel 3 trods kendskab til vold og omsorgssvigt i hjemmet	04.05.2026
	Byretten · Hjørring Ret frifinder kommune for godtgørelseskrav efter påstået omsorgssvigt og overtrædelse af EMRK artikel 3	30.09.2024

§ 12 Generelle opholds- og afsoningsforhold: den samlede virkning over tid

Hvor de foregående sektioner angår enkeltstående indgreb, rejser **generelle livsvilkår** et andet spørgsmål: kan summen af lovlige begrænsninger over tid blive konventionsstridig?

Ombudsmandens tilsynsvirksomhed er den primære kilde. I [2014-42 om Center Sandholm](#) og [2018-18 om Udrejsecenter Kærshovedgård](#) vurderede ombudsmanden forholdene for personer på tålt ophold og fandt ikke grundlag for at anse dem for stridende mod FN's Torturkonvention eller artikel 3. Der blev lagt vægt på, at der i nødvendigt omfang var adgang til indkvartering, beklædning, bespisning og grundlæggende sundhedsydelser, visse muligheder for aktivering og for at bevæge sig ud af centret, samt at der tildeles omsorgsplads til personer med behov ud over det almindelige.

Afgørende er dog forbeholdet, som ombudsmanden gentager i [sammenfatningen](#):

Jeg kan omvendt ikke afvise, at den samlede virkning af de begrænsninger, som personer på tålt ophold i Center Sandholm er underlagt, med tiden i konkrete tilfælde kan føre til, at forholdene må anses for en krænkelse af konventionerne.

Heri ligger to lærdomme. For det første er vurderingen **kumulativ og dynamisk** – den samlede virkning, herunder den tidsmæssige udstrækning, er afgørende, ikke hvert enkelt vilkår isoleret. For det andet skelner ombudsmanden mellem en **generel** vurdering af forholdene og en vurdering af, om **enkeltpersoner** i lyset af varigheden af deres ophold kan have været udsat for en krænkelse – en sontring, der er væsentlig, fordi generel lovlighed ikke udelukker individuelle krænkelse.

Ombudsmanden supplerer med et bedømmelsesgrundlag, der rækker ud over gældende ret – "almenmenneskelige og humanitære synspunkter", jf. [2014-42](#) – og formulerede her et princip, der har bred rækkevidde for alle indgribende ordninger:

Det må efter min opfattelse også være et grundlæggende udgangspunkt, at de pågældendes livsvilkår ikke bør være mere belastende og begrænsende, end de relevante hensyn på området faktisk nødvendiggør.

På afsoningsområdet viser [BS-13152/2021-KBH](#), at en indsat ikke fik medhold i et krav om godtgørelse for krænkelse af menneskerettigheder under afsoning – i overensstemmelse med udgangspunktet om, at artikel 3 kun rammer lidelse ud over det, der er en uundgåelig følge af lovlig afsoning.

Endelig bør det bemærkes, at proportionalitetsprøvelsen af **frihedsberøvelsens varighed** normalt føres under andre bestemmelser end artikel 3 – typisk [retsplejelovens § 762, stk. 3](#) og EMRK artikel 5. Se f.eks. [SS-1399/2024-RAN](#), hvor Højesteret fandt varetægtsfængsling på grund af gentagelsesfare forenelig med proportionalitetsprincippet. Isolationsspørgsmål under varetægt behandles i [praksisoversigten om isolation under varetægt](#).

LOV	Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3	Retsplejeloven § 762, stk. 3	
PRAKSIS	Byretten · Højesteret: Varetægtsfængsling på grund af gentagelsesfare var ikke i strid med proportionalitetsprincippet		04.12.2024
	Byretten · Indsat fik ikke medhold i krav om godtgørelse for krænkelse af menneskerettigheder under afsoning		28.06.2022

§ 13 Sammenfatning: fem bærende linjer i dansk artikel 3-praksis

Materialet tegner fem linjer, der går igen på tværs af psykiatri, straffuldbyrdelse, udlevering og udsendelse.

1. Absolutthed møder høj tærskel. [Artikel 3](#) kan ikke fraviges, og offerets adfærd er irrelevant. Men bestemmelsen aktiveres først, når behandlingen overstiger et minimum af intensitet og rummer mere end den lidelse, der uundgåeligt følger af lovlig anholdelse, fængsling eller afsoning. Konsekvensen er, at langt de fleste klager over ubehagelig eller endog ulovlig myndighedsadfærd afgøres uden for artikel 3.

2. Kontrol vender bevisbyrden. Over for personer under myndighedernes fulde kontrol gælder Bouyid-standard: enhver fysisk magt, som ikke er **strengt nødvendiggjort af den pågældendes egen adfærd**, er principielt en krænkelse. Denne standard er nu skrevet ind i [straffuldbyrdeleslovens § 62, stk. 1](#) ved [lov nr. 727 af 20. juni 2025](#) som direkte respons på **El-Asmar mod Danmark**. Højesteret anvendte den samme logik ved nøgenvisitation i [BS-35404/2025-FRB](#): myndigheden skal fremlægge **konkrete grunde**, ikke generelle sikkerhedsbetragtninger.

3. Nødvendighed skal være konkret og aktuel – ikke latent. Kravet i [psykiatrilovens § 14](#) om "nærliggende fare" er i forarbejderne defineret som en **konkret, aktuel og påviselig fare**. Fiksering må kun anvendes kortvarigt, og udstrækkelser ud over nogle få timer er en undtagelse, der udløser eskalerende krav om eksterne lægelige vurderinger efter 24 og 48 timer og derefter ugentligt, jf. [§ 21](#). Jo længere varighed, desto tungere begrundelsesbyrde – og desto tættere kommer indgrebet på artikel 3.

4. Den procedurelle pligt er selvstændig. Danmark blev i El-Asmar dømt for **efterforskningens** utilstrækkelighed. Ombudsmanden havde allerede i [2016-52](#) kritiseret, at videomateriale blev slettet før undersøgelsen, og at vidneforklaringer først blev søgt indhentet efter fire måneder. En intern rapport skrevet af den involverede betjent opfylder ikke pligten.

5. Ved overførsel til andre stater kræves enten dokumenteret landerisiko eller hulfri garantier. Efter [udleveringslovens § 6, stk. 2](#) spærrer artikel 3 absolut, når pålidelige kilder rapporterer om en udbredt myndighedspraksis i strid med konventionen – og selv 14 vilkår med døgnobservation af danske betjente var utilstrækkelige i [SS-3356/2023-HIL](#), fordi garantierne ikke dækkede hele varetægtsperioden. Ved udsendelse af syge gælder **Paposhvili-tærsklen**, jf. [41738/10](#) – men **Savran mod Danmark**, jf. [57467/15](#), viser, at selv alvorlig psykisk sygdom og total mangel på tilknytning til modtagerstaten kan udløse krænkelse af artikel 8 uden at nå artikel 3.

Retsvirkningen af en konstateret krænkelse er godtgørelse efter [erstatningsansvarslovens § 26](#) sammenholdt med [artikel 13](#), udmålt skønsmæssigt under hensyn til Menneskerettighedsdomstolens niveau efter artikel 41 – i praksis ca. 50.000 kr. for en enkeltstående materiel krænkelse af begrænset varighed.

LOV	Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3	Erstatningsansvarsloven § 26, stk. 1
	Psykiatriloven § 14, stk. 2	Straffuldbyrdelesloven § 62, stk. 1 Udleveringsloven § 6, stk. 2
PRAKSIS	Byretten · Godtgørelse for ulovlig nøgenvisitation under magtanvendelse – Retten på Frederiksberg tilkender 50.000 kr. for EMRK artikel 3-krænkelser 23.04.2026	
	Byretten · Udlevering til Indien nægtet grundet risiko for umenneskelig behandling 29.08.2024	
	Menneskerettighedsdomstolen · Krænkelser af EMRK artikel 8 ved opretholdelse af udvisning af psykisk syg 'settled migrant' fra Tyrkiet 07.12.2021	
	Menneskerettighedsdomstolen · Udvist person med alvorlig sygdom: Krænkelser af retten til privatliv og familieliv (EMRK artikel 8) 13.12.2016	

REFERENCE Lovgrundlag

6 paragraffer

Den Europæiske Menneskerettighedskonvention § 3	Erstatningsansvarsloven § 26 stk. 1
Psykiatriloven § 14 stk. 2	Straffuldbyrdelesloven § 62 stk. 1

Udleveringsloven § 6

stk. 2

Udlændingeloven § 50a

stk. 1

MATERIALE Citerede afgørelser

27 afgørelser

BYRETTE · FØRSTE INSTANS

10

04.05.2026	Kommune frifundet for godtgørelseskrav om krænkelse af EMRK artikel 3 trods kendskab til vold og omsorgssvigt i hjemmet	10875-13981
23.04.2026	Godtgørelse for ulovlig nøgenvisitation under magtanvendelse – Retten på Frederiksberg tilkender 50.000 kr. for EMRK artikel 3-krænkelser	10618-12557
17.03.2025	Ophævelse af psykiatrisk foranstaltning på grund af manglende proportionalitet – Sermersooq Kredsret 2025	10650-12611
04.12.2024	Højesteret: Varetægtsfængsling på grund af gentagelsesfare var ikke i strid med proportionalitetsprincippet	10115-11866
30.09.2024	Hjørring Ret frifinder kommune for godtgørelseskrav efter påstået omsorgssvigt og overtrædelse af EMRK artikel 3	6381-7657
29.08.2024	Udlevering til Indien nægtet grundet risiko for umenneskelig behandling	6187-7417
19.04.2024	Kendelse om varetægtsfængsling i udleveringssag	5794-6920
20.09.2023	Anmodning om udlevering af Fængslede til Moldova ikke taget til følge grundet risiko for umenneskelig behandling	6056-7243
28.06.2022	Indsat fik ikke medhold i krav om godtgørelse for krænkelse af menneskerettigheder under afsoning	5314-6379
29.11.2012	Kendelse om fristforlængelse og surrogatfængsling i udleveringssag	1223-1479

MENNESKERETTIGHEDSDOMSTOLEN · SPECIALRET

16

15.07.2025	Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol finder krænkelse af artikel 8 ved udvisning af statsløse palæstinenser	2852/24
12.11.2024	EMD: Udvisning af syrisk statsborger efter grov kriminalitet krænker ikke EMRK artikel 8	9588/21
12.11.2024	Udvisning af irakisk statsborger for grov vold var ikke i strid med retten til privat- og familieliv	14171/23
15.02.2024	Cakmak mod Danmark – Udvisning efter forsøg på manddrab (EMD)	21783/22
15.02.2024	EMD-afgørelse om udvisning af svensk statsborger efter gentagen personfarlig kriminalitet	54157/21
15.02.2024	EMD afviser klage over udvisning af langvarigt bosiddende efter dom for våbenbesiddelse	11093/22
15.02.2024	Payam mod Danmark: EMD afviser klage over udvisning efter grov våbenkriminalitet som åbenbart grundløs	32739/21

05.09.2023	EMD afviser klage over permanent udvisning af irakisk statsborger trods langvarigt ophold og familieband i Danmark	35740/21
05.09.2023	EMD afgør: Permanent udvisning af langvarigt bosat person efter røveri i prøvetiden krænker ikke EMRK artikel 8	18646/22
30.05.2023	EMD finder krænkelse af retten til privatliv ved udvisning af psykisk syg mand efter 35 års ophold	8757/20
07.12.2021	Krænkelse af EMRK artikel 8 ved opretholdelse af udvisning af psykisk syg 'settled migrant' fra Tyrkiet	57467/15
20.11.2018	EMD: Udvisning af ung kriminel efter røveri og gentagen kriminalitet afvises som åbenbart grundløs (EMRK Artikel 8)	16711/15
13.12.2016	Udvist person med alvorlig sygdom: Krænkelse af retten til privatliv og familieliv (EMRK artikel 8)	41738/10
11.10.2011	EMD: Krænkelse af EMRK artikel 8 ved udvisning af kriminel efter utilstrækkelig hensyntagen til langvarig tilknytning og psykisk sygdom	5056/10
07.06.2011	EMD: Udvisning af person med psykisk sygdom efter dom for røveri var ikke i strid med EMRK artikel 8	21783/08
23.06.2008	Maslov mod Østrig: EMD-afgørelse om proportionalitet ved udvisning og retten til privatliv	1638/03
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		1
16.12.2022	Uenighed om synligheden af parkeringsbåse markeret med brosten og metaltoppe på Domkirkepladsen	park-1479